

TANZANYA BİRLEŞİK CUMHURİYETİ

TARIM İLAÇLARI SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: Kasım 2025

Raporu Hazırlayan: Darüsselam Ticaret Müşavirliği

İÇİNDEKİLER

1. Ülke Pazarında Tarım İlaçları Sektörü	3
1.1 İlgili Sektörde Üretim.....	3
1.2 Ortalama Üretici Fiyatları	3
1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler.....	4
1.4 Tarım İlaçları Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi.....	4
2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti.....	5
2.1 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke	5
2.2 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke	5
2.3 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler	6
2.4 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler	7
3. Sektörde Ülkemizden Ülkeye İhracat (1.000 \$).....	8
4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş.....	9
4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler	9
4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı	10
4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri	10
4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar	10
4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler	11
4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır?	13
4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri	13
4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri	13
4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler	13
4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/TTA Hakkında Bilgi	13
4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler	14
4.10 Sektörde Standartlar	14
4.11 Sektörde Etiketleme	14
4.12 Sektörde Ambalajlama.....	15
4.13 Lojistik.....	15
4.14 Dağıtım Kanalları	16
4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat).....	16
4.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri	16
4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.	17
4.16 Tanıtım ve Pazarlama	17
4.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler	18
4.18 Sektörde Vergiler.....	18
4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller	18
5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar	19
6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler	19
7. Tarım İlaçları Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler	20
8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar	21
9. Genel Değerlendirme	21
10. Yararlı Adresler	23
11. Kaynakça	23

1. Ülke Pazarında Tarım İlaçları Sektörü

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Tarım sektörünün Tanzanya (anakara) Gayrisafı Yurt İçi Hasılası içerisindeki payı ise 2024 yılında %26,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2023/2024 Yıllık Tarımsal Örneklem Anketi Sonuçlarına göre, Tanzanya'da toplam nüfusun %63,4'ü tarım alanında istihdam edilmektedir. Rapora göre, Tanzanya'daki toplam tarımsal hane sayısı 8.971.794 olmakla birlikte, bu hanelerin 8.821.600'ü Tanzanya'da (anakara), 150,194'ü ise Zanzibar'dadır. Tanzanya'daki toplam tarımsal haneler arasında 8.848.983 hane (%98,6) bitkisel üretimle uğraşırken, 5.144.067 hane (%57,3) hayvancılıkla uğraşmaktadır. Ülke genelinde 44 milyon hektarlık ekilebilir arazi olduğu tahmin edilirken; 2023/2024 sezonunda 15,9 milyon hektarlık alanın aktif olarak ekildiği belirtilmektedir. Anılan rapora göre, bu dönemde toplam ekilen arazinin sadece %4,3'ü sulanmıştır. Modern tarım tekniklerinin kullanılmaması, yağmura olan bağımlılık Tanzanya'nın tarım potansiyeline ket vurmaktadır. Ülkede gübre ve yüksek kaliteli tohum kullanımı da yaygın değildir. Ülkede tarım alanında AR-GE faaliyetlerine yatırım yapılması ve ihracatın artırılmasını teminen altyapının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Tarım ilaçları sektörü ise tarımsal üretimin verimliliğini artırarak gıda arz güvenliği ve ekonomik büyüme açısından stratejik bir rol üstlenmektedir. Bitki koruma ürünleri, hastalık ve zararlılardan kaynaklanan kayıpları azaltarak üretimi artırmaktadır. Ayrıca sektör, tohum, gübre ve lojistik gibi diğer tarımsal girdilerle entegre çalışarak geniş bir değer zincirine katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle tarım ilaçları, tarımın rekabet gücünü ve sürdürülebilirliğini güçlendiren temel bir unsurdur.

Tanzanya'da tarım ilaçları kullanımı, genel tarımsal üretim potansiyeline kıyasla hala sınırlı düzeyde seyretmektedir. Üretimin önemli bir bölümü küçük ölçekli ve geleneksel yöntemlerle yapıldığı için, modern bitki koruma ürünlerinin kullanım oranı düşüktür. Bu durum hem verimliliği hem de hastalık ve zararlılarla mücadelede etkinliği sınırlamaktadır. 2023/2024 Yıllık Tarımsal Örneklem Anketi Sonuçları, Tanzanya'daki toplam ekili alanın %36,2'sine tarım ilacı uygulandığını ortaya koymaktadır. Tarım ilacı uygulama oranı, büyük ölçekli tarım işletmelerinde %63,5 ile daha yüksek seviyede gerçekleşirken, tarımsal hanehalkında ise bu oran %35,3 olarak ölçülmüştür.

Tarım ilaçları sektöründe, Tanzanya ithalata bağımlı bir yapı sergilemektedir. Tanzanya Tarım Bakanlığı tarafından yayınlanan 2023/2024 Yıllık Tarım Raporuna¹ göre, Tanzanya ihtiyacı olan tarım ilacının %95'den fazlasını ithal ederek karşılamaktadır. Yerli üretim kapasitesi ise sınırlı düzeyde olup, mevcut tesisler iç talebi karşılamakta yetersiz kalmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Tanzanya'da tarım ilaçları sektöründe fiyat yapısı, ürün çeşitliliğinin yüksekliği ve ithal girdilere olan bağımlılığın etkisiyle farklılık göstermektedir. Piyasada uluslararası markaların yanı sıra yerli üreticilerin sınırlı kapasiteyle gerçekleştirdiği üretim faaliyetleri de yer almakta olup, bu durum kalite ve fiyat düzeyleri arasında belirgin farklılıkların oluşmasına neden olmaktadır.

Fiyat oluşumları büyük ölçüde döviz kuru hareketleri, ithalat maliyetleri ve hammadde fiyatlarındaki değişimlere bağlı olarak şekillenmektedir. Sektörde ürün çeşitliliğinin geniş olması, aynı ürün grubu

¹ https://www.kilimo.go.tz/uploads/documents/sw-1747227277-Agriculture%20Annual%20Report%202023%20-%202024%20compressed.pdf?utm_source=chatgpt.com

içinde dahi farklı fiyat seviyelerinin görülmesine yol açmaktadır. Bununla birlikte, küresel piyasalarda yaşanan fiyat artışları, lojistik maliyetlerdeki yükselişler ve tedarik zincirinde ortaya çıkan aksamalar, Tanzanya'daki tarım ilacı fiyatlarını yukarı yönlü etkilemektedir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Tanzanya'da yerli tarım ilaçları üretimi oldukça sınırlı olmakla birlikte, üretim yapan firmalar ise mevcut durumda küçük ölçeklidir.

Tanzanya Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Kurumu (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority – TPHPA), Tanzanya'da bitki sağlığının yönetimi ve tarım ilaçları kullanımının denetiminden sorumlu resmî düzenleyici kuruluştur. TPHPA, ülkenin Ulusal Bitki Koruma Örgütü (National Plant Protection Organization – NPPO) olarak görev yapmaktadır. Kurum, Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC) ve Dünya Ticaret Örgütü'nün Sağlık ve Fitosaniter (SPS) Anlaşması yükümlülüklerini yerine getirerek bitki zararlılarının ülkeye giriş ve yayılmasını önlemek, güvenli ticareti kolaylaştırmak ve biyolojik çeşitliliği korumak gibi kritik işlevleri yürütmektedir.

TPHPA, Tarım Bakanlığı'na bağlı Bitki Sağlığı Servisi (Plant Health Services – PHS) ile Tropikal Pestisit Araştırma Enstitüsü'nün (Tropical Pesticides Research Institute – TPRI) birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu entegrasyon, kaynakların daha verimli kullanılmasını, görevlerin tekrarlanmasının önlenmesini ve hizmetlerin etkinliğinin artırılmasını sağlamaktadır. Kurum, çiftçiler, tarım ilaçları dağıtıcıları ve özel sektör kuruluşları gibi paydaşlarla iş birliği yaparak güvenli, sürdürülebilir ve verimli tarım uygulamalarını teşvik etmektedir. Düzenleyici denetim, bilimsel araştırma ve teknik rehberlik aracılığıyla TPHPA, tarımsal üretkenliği artırmayı, gıda güvenliğini güçlendirmeyi ve Tanzanya'nın tarım ürünlerinin uluslararası pazarlardaki rekabet gücünü yükseltmeyi amaçlamaktadır. Kurum, bitki sağlığı önlemlerini uygulamakta, bitki ve bitki ürünlerinin ithalat, ihracat ve transit işlemlerinde fitosaniter kontrolleri sağlamaktadır. Ayrıca, bitki zararlılarını izlemekte ve yönetmekte, biyogüvenlik risklerini değerlendirmekte ve gerekli karantina tedbirlerini almaktadır. TPHPA, tarım ilaçları ve biyopestisitlerin kaydını, ruhsatlandırılmasını ve kullanımını denetlemekte, tarım ilacı uygulama ekipmanlarının kalibrasyonunu ve uygunluğunu gözetmektedir. İnsan, hayvan ve çevre sağlığını korumak için gerekli tedbirleri uygulamakta; eski veya kullanım dışı tarım ilaçlarının ve boş ambalajların güvenli bertarafını denetlemektedir.

1.4 Tarım İlaçları Sektöründe Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Tanzanya, ithal ettiği tarım ilaçlarının neredeyse tamamını toplu halde Darüselam Limanı üzerinden temin etmektedir. Tarım ilaçları, limandan ülke içlerine toptancı ağı aracılığıyla taşınmakta ve daha sonra yerel pazarlarda perakende dükkânları tarafından çiftçilere satılmaktadır. Perakende satış ise genellikle tarım bayileri (agro-dealers) aracılığıyla yapılmaktadır. Bu bayiler, yalnızca tarım ilaçları değil aynı zamanda tohum, gübre ve diğer tarımsal girdilerin satışını da yapmaktadır.

Tanzanya yasalarına göre, tarım ilaçları ticareti yapan isteyenler TPHPA'dan (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority) lisans almak zorundadır. Bir kişi, Tanzanya'da tarım ilaçları bayisi olarak lisans alabilmek için gerekli eğitim ve belgeleri sağlamalıdır. Bu kapsamda, başvuran kişi veya sorumlu personel tarım ilaçları güvenliği konusunda eğitim almış olmalı, satılan tarım ilaçlarının kaynağını gösteren ilgili bilgi ve belgelere sahip olmalı ve iş yerinde yeterli depolama, sergileme ve

güvenlik ekipmanları bulunmalıdır. Bu kapsamda TPHPA tarafından açıklanan kayıtlı bu firma ve işletmelere aşağıda yer alan kısayoldan ulaşılabilir.

<https://psms.tphpa.go.tz/#/>

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

2.1 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İthalat Değeri (Bin \$)	Miktar* (ton/kg...)	Oran (%) (İthalat Değeri/Toplam İthalat)
	Genel Toplam	195.648		100,0
	İlk 10 Ülke	190.044		97,1
1	Çin	116.782		59,7
2	Hindistan	34.292		17,5
3	Türkiye	22.810		11,7
4	Güney Afrika	5.390		2,8
5	Singapur	3.421		1,7
6	BAE	2.260		1,2
7	Kenya	2.212		1,1
8	Almanya	1.612		0,8
9	Norveç	670		0,3
10	Belçika	595		0,3

Kaynak: Trademap, 2024 yılı verisidir. Tarım ilaçları sektörü toplam değerleri, GTİP 3808 kapsamında yer alan ürünler üzerinden hesaplanmıştır.

2.2 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke

	Ülke Adı	İhracat Değeri (Bin \$)	Miktar * (ton/kg...)	Oran (%) (İhracat Değeri/Toplam İhracat)
	Genel Toplam	7.634		100,0
	İlk 10 Ülke	7.579		99,3
1	ABD	6.059		79,4
2	Zambiya	598		7,8
3	Kenya	362		4,7
4	Etiyopya	231		3,0
5	Malavi	97		1,3
6	Mali	76		1,0
7	Uganda	67		0,9
8	Zimbabve	47		0,6
9	Ruanda	29		0,4
10	Kongo D. Cum.	13		0,2
	Türkiye	0		0,0

Kaynak: Trademap, 2024 yılı verisidir. Tarım ilaçları sektörü toplam değerleri, GTİP 3808 kapsamında yer alan ürünler üzerinden hesaplanmıştır.

2.3 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (Bin \$)	Türkiye'den İthalatı (Bin \$)	Türkiye'den İthalatının Payı (%)
380893	Zararlı bitkileri yok edici, sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	80.169	0	0,0
380892	Zararlı mantarları yok ediciler	48.647	20.303	41,7
380899	Bitkileri koruyucu, geliştirici diğer müstahzarlar	32.370	2.506	7,7
380891	Haşarat öldürücüler	31.602	0	0,0
380894	Dezenfekte ediciler	2.201	0	0,0
380862	Tarım ilaçları (bu faslın 2 nolu altpozisyon notunda belirtilen); 300gr < net ağırlığı <=7,5 kg'lık ambalajlarda	567	0	0,0
380861	Tarım ilaçları (bu faslın 2 nolu altpozisyon notunda belirtilen); net ağırlığı 300 gr'ı geçmeyen ambalajlarda	36	0	0,0
380852	DDT (ISO) (clofenotane (INN)); net	34	0	0,0

	ağırlığı 300 gr'ı geçmeyen ambalajlarda olanlar			
380869	Bu faslın 2 nolu altpozisyon notunda belirtilen diğer tarım ilaçları	20	0	0,0
380859	Bu faslın 1 nolu altpozisyon notunda belirtilen diğer tarım ilaçları	2	0	0,0

Kaynak: Trademap, 2024 yılı verisidir.

2.4 Tarım İlaçları Sektöründe Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler

Ürün Adı	Tarife Pozisyonu (6 Basamaklı)	İhracat Değeri (Bin \$)	Türkiye'ye İhracatı (\$)	Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
Haşarat öldürücüler	380891	6.964	0	0,0
Bitkileri koruyucu, geliştirici diğer müstahzarlar	380899	356	0	0,0
Zararlı mantarları yok ediciler	380892	195	0	0,0
Zararlı bitkileri yok edici, sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	380893	104	0	0,0
Dezenfekte ediciler	380894	13	0	0,0
Bu faslın 1 nolu altpozisyon notunda belirtilen diğer tarım ilaçları	380859	1	0	0,0

Kaynak: Trademap, 2024 yılı verisidir.

3. Sektörde Ülkemizden Ülkeye İhracat (1.000 \$)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2020	2021	2022	2023	2024
1	380899	Bitkileri koruyucu, geliştirici diğer müstahzarlar	4	3	9	20	45
2	380891	Haşarat öldürücüler	120	41	80	110	23
3	380894	Dezenfekte ediciler	93	37	21	20	15
4	380862	Tarım ilaçları (bu faslın 2 nolu altpozisyon notunda belirtilen); 300gr < net ağırlığı <=7,5 kg'lık ambalajlarda	0	0	0	0	0
5	380861	Tarım ilaçları (bu faslın 2 nolu altpozisyon notunda belirtilen); net ağırlığı 300 gr'ı geçmeyen ambalajlarda	0	0	0	0	0
6	380852	DDT (ISO) (clofenotane (INN)); net ağırlığı 300 gr'ı geçmeyen ambalajlarda olanlar	0	0	0	0	0
7	380859	Bu faslın 1 nolu altpozisyon notunda belirtilen diğer tarım ilaçları	0	0	0	0	0
8	380869	Bu faslın 2 nolu altpozisyon notunda belirtilen diğer tarım ilaçları	0	0	0	0	0
9	380893	Zararlı bitkileri yok edici, sürgünleri önleyici, bitkilerin büyümesini düzenleyici ürünler	0	0	0	0	0
10	380892	Zararlı mantarları yok ediciler	0	0	1	2	0
	TOPLAM		217	81	111	152	83

*Sıralama 2024 yılına göre yapılmıştır.

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

2023/2024 Yıllık Tarımsal Örneklem Anketi sonuçlarına göre, Tanzanya genelinde yer alan 8.848.983 tarımsal haneden 3.316.030'unun (%37,5) bitkisel üretimde tarım ilacı kullandığı belirlenmiştir. Tanzanya (anakara)'da toplam 8.703.351 tarımsal hanenin 3.288.860'ı (%37,8) tarım ilacı kullanırken, Zanzibar'daki 145.632 tarımsal haneden 27.171'inin (%18,7) tarım ilacı kullandığı tespit edilmiştir. Tanzanya (anakara)'da tarımsal haneler arasında tarım ilacı kullanım oranının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Njombe (%78,8), Lindi (%76,3) ve Arusha (%66,8) olurken, en düşük oran Dodoma bölgesinde %3,2 olarak kaydedilmiştir. Ayrıca Mtwara (%62,8), Iringa (%61,0) ve Kilimanjaro (%53,6) gibi bölgelerde de tarımsal haneler arasında tarım ilacı kullanım oranının yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşılık, Kagera (%11,8), Singida (%15,6) ve Kigoma (%19,9) bölgelerinde tarımsal haneler arasındaki tarım ilacı kullanım oranlarının görece düşük seviyelerde seyrettiği belirlenmiştir. Zanzibar'da ise tarımsal haneler arasında en yüksek tarım ilacı kullanım oranı Kusini Unguja (%25,8) bölgesinde tespit edilmiş, bunu Kaskazini Unguja (%24,5) ve Kusini Pemba (%21,1) bölgeleri izlemiştir. En düşük oran ise Kaskazini Pemba bölgesinde %9,7 olarak kaydedilmiştir.

Söz konusu rapor sonuçlarına göre, Tanzanya genelinde toplam 15.940.045 hektar ekili alanın 5.777.842 hektarında tarım ilacı uygulanmıştır. Bu alanın 5.446.115 hektarı tarımsal hane halklarına, 331.727 hektarı ise büyük ölçekli işletmelere aittir. Özetle, tarımsal hane halklarında tarım ilacı kullanım oranı toplam alanın %35,3'ü iken, büyük işletmelerde bu oran %63,5 düzeyindedir. Tanzanya (Anakara) tarımsal hane halkları arasında tarım ilacı kullanım alanına göre sıralama yapıldığında; en yüksek olduğu bölgeler Lindi (643,455 ha), Ruvuma (448,193 ha) ve Morogoro (445,029 ha) olarak öne çıkarken, kullanımın en düşük olduğu bölgeler ise Kagera (59,762 ha), Dodoma (34,382 ha) ve Katavi (79,326 ha) şeklindedir. Benzer sıralama Zanzibar için yapıldığında; en fazla tarım ilacı uygulanan bölgeler Kusini Unguja (5,966 ha) ve Mjini Magharibi (3,590 ha) iken, kullanımın en düşük olduğu bölgeler Kaskazini Pemba (2,248 ha) ve Kaskazini Unguja (2,839 ha) olduğu görülmektedir.

Aynı raporda, Tanzanya'da tarım ilacı kullanan tarımsal haneler arasında, hanelerin %81,3'ünün insektisit (böcek ilacı), %33,9'unun herbisit (yabancı ot ilacı), %8,3'ünün fungusit (mantar ilacı) ve %0,3'ünün rodentisit (kemirgen ilacı) uyguladığı belirtilmiştir. Tanzanya'da (anakara), tarım ilacı kullanan tarımsal haneler arasında insektisit (böcek ilacı), herbisit (yabancı ot ilacı), fungusit (mantar ilacı) ve rodentisit (kemirgen ilacı) kullanım oranlarının sırasıyla %81,4, %33,9, %8,3 ve %0,3 olduğu kaydedilmiştir. Zanzibar'da ise, tarım ilacı kullanan tarımsal haneler arasında bu oranların sırasıyla %67,7 insektisit (böcek ilacı), %40,1 herbisit (yabancı ot ilacı), %18,4 fungusit (mantar ilacı) ve %3,5 rodentisit (kemirgen ilacı) olduğu belirlenmiştir.

İnsektisit uygulanan toplam alanın 4.229.531 ha'sı tarımsal hane halkları, 263.896 ha'sı büyük ölçekli işletmeler tarafından ekilmiştir. Tarımsal hane halklarında Tanzanya'da (anakara) insektisit uygulanan alan 4.217.173 ha, Zanzibar'da 12.358 ha'dır. Uygulanan alanın en yüksek olduğu bölgeler tarımsal hane halkları için Lindi (606.555 ha), Mtwara (481.478 ha) ve Ruvuma (214.899 ha)'dır. Tanzanya (Anakara)'da tarımsal hane halkları arasında insektisit uygulama oranı (toplam alan içindeki kullanım alanının yüzdesi) en yüksek Simiyu (%99,9) olup, ardından Dodoma (%97,9) ve Arusha ile Manyara (%96,9) gelmektedir; en düşük oranlar Morogoro ve Kagera (%35,6)

bölgelerinde görülmüştür. Zanzibar'da en yüksek uygulama Kaskazini Pemba (%88,5), ardından Mjini Magharibi (%78,4) iken, en düşük uygulama Kusini Pemba (%30,9)'dadir.

Toplam ekili alanın 1.798.396 ha'sı herbisit ile işlenmiş olup, bunun 1.672.497 ha tarımsal hanehalkları, 125.898 ha büyük ölçekli işletmeler tarafından uygulanmıştır. Tarımsal hanehalkları için en yüksek uygulama Lindi (360.186 ha), Morogoro (309.019 ha) ve Ruvuma (237.173 ha)'da görülür. Tanzania'da (anakara) tarımsal hanehalkları arasında herbisit uygulama oranı (toplam alan içindeki kullanım alanının yüzdesi) en yüksek Morogoro (%69,4), Kagera (%67,5) ve Mbeya (%59,2) iken, en düşük Simiyu (%0,1)'dir; Zanzibar'da en yüksek uygulama Kusini Pemba (%44,7), ardından Kusini Unguja (%35,2), en düşük ise Kaskazini Pemba (%9,4) olarak kaydedilmiştir.

Toplam ekili alanın 613.553 ha'sı fungusit ile işlenmiş olup, bunun 567.719 ha tarımsal hanehalkları ve 45.834 ha büyük ölçekli işletmeler tarafından kullanılmıştır. Tarımsal hanehalkları için en yüksek uygulama Lindi (360.186 ha), Ruvuma (237.173 ha) ve Mtwara (122.104 ha)'da görülür. Tanzania'da (anakara) tarımsal hanehalkları arasında fungusit uygulama oranı (toplam alan içindeki kullanım alanının yüzdesi) en yüksek Iringa (%45,5), ardından Ruvuma (%22,7) ve Mtwara (%14,0), en düşük oran Shinyanga (%0,1) olarak kaydedilmiştir; Zanzibar'da en yüksek uygulama Mjini Magharibi (%40,1), ardından Kusini Pemba (%21,6), en düşük uygulama ise Kaskazini Unguja (%13,6)'dır.

Toplam ekili alanın 8.333 ha'sı rodentisit ile işlenmiş olup, bunun 7.456 ha tarımsal hanehalkları ve 878 ha büyük ölçekli işletmeler tarafından kullanılmıştır. Tarımsal hanehalkları için en yüksek uygulama Iringa (148.751 ha), Ruvuma (101.844 ha) ve Mtwara (74.174 ha)'da görülür. Tanzania'da (anakara) tarımsal hanehalkları arasında rodentisit uygulama oranı (toplam alan içindeki kullanım alanının yüzdesi) en yüksek Iringa (%45,5), en düşük ise diğer bölgelerde çok düşük seviyededir.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

- Tanzania Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Kurumu (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority – TPHPA), Tanzania'da bitki sağlığının yönetimi ve tarım ilaçları kullanımının denetiminden sorumlu resmî düzenleyici kuruluştur.

Kuruma ait iletişim bilgilerine <https://www.tphpa.go.tz/> web sayfasından ulaşılabilir.

- Tanzania Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası

<https://tccia.or.tz/>

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Tanzania yasalarına göre, tarım ilaçları ticareti yapan kişilerin Tanzania Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Kurumu'dan (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority – TPHPA) lisans alması gerekmektedir. Ayrıca, tarım ilaçları ithal veya ihraç etmek isteyen kişi, TPHPA'ya izin başvurusunda bulunmalıdır. Kayıtlı bu firma ve işletmelere aşağıda yer alan kısıyoldan ulaşılabilir.

<https://psms.tphpa.go.tz/#/>

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Bitki Sağlığı Yasası² 2020 uyarınca, bir tarım ilacı kayıtlı olmadan, formüle edilemez, üretilemez, ithal edilemez, paketlenemez, satılamaz, depolanamaz, etiketlenemez, dağıtılamaz veya kullanılamaz. Kayıtlı olan ürünlere ait listesine aşağıda yer alan kısıyoldan ulaşılabilir.

<https://psms.tphpa.go.tz/#/>

Yetkili kurum, herhangi bir tarım ilacını kaydetmeden önce biyolojik etkinlik denemeleri ve analizler gerçekleştirmektedir. Saha veya laboratuvar analizlerinin yapılması ve sonuçların açıklanma süreleri, yönetmeliklerle belirlenmektedir. Ayrıca yetkili kurum, tarım ilaçlarının biyolojik etkinlik denemelerini yürütmek için tanınmış kurumlar veya uzmanlarla iş birliği yapabilmektedir.

Bitki Sağlığı Yönetmeliğine (2023)³ göre; tarım ilaçlarının Tanzanya’da kaydını yaptırmak isteyen kişiler, kayıt için yetkili kuruma başvurmalıdır. Tarım ilaçları kayıtları üç kategoriye ayrılır:

- Sentetik tarım ilaçları
- Biyo-tarım ilaçları
- Biyolojik kontrol unsurları

Tarım ilacı kaydı için başvuruda bulunmak isteyen kişi, yetkili kuruma üç kopya dosya (basılı veya dijital) sunmalıdır. Dosyada en az şu bilgiler bulunmalıdır:

- Kimyasal içerik, aktif madde ve fiziksel testlerin laboratuvar analiz yöntemi,
- Maksimum kalıntı limiti,
- Çevresel etki bilgileri,
- İngilizce ve Svahili dillerinde etiket örneği,
- Güvenlik bilgi formu (MSDS/SDS),
- Kullanıma uygunluk bilgileri,
- Belirlenen başvuru ücretinin makbuzu,
- Değerlendirme için gerekli diğer bilgiler.

Ek olarak:

- Eğer başvuru, tarım ilacının sadece formülasyonunun bir kısmı için yapılacaksa (aktif madde hariç), bu durum dosyada belirtilmelidir.
- Üretici firmadan alınmış yetki mektubu eklenmelidir.

Yetkili kurum, yapılan başvuruya bir kod numarası vermekte ve dosyayı değerlendirmek üzere bir bilim ekibi oluşturmaktadır. Bu ekip; biyolojik etkinlik uzmanı, toksikolog veya eko-toksikolog, uygulama teknolojist ve tarım ilacı analistinden oluşmaktadır. Kurum, söz konusu bilim ekibinin değerlendirme ve önerileri doğrultusunda nihai kararını vermektedir. Yetkili kurum, tarım ilacının kayıt şartlarını karşıladığını tespit ettiğinde, ilacı kaydetmektedir. Ancak kurum, aşağıdaki durumlarda başvuruyu reddedebilir:

- Başvuru dosyasında yer alan bilgilerin eksik, hatalı veya yanıltıcı olması,
- Tarım ilacının etkisiz bulunması veya bitkiler üzerinde fitotoksik (zarar verici) etki oluşturmaması,
- Ürünün kalite standartlarını karşılamaması,

² <https://www.tphpa.go.tz/uploads/documents/en-1699362552-The%20Plant%20Health%20Act,%202020.pdf>

³ <https://www.tphpa.go.tz/uploads/documents/en-1699360905-The%20Plant%20Health%20Regulations,%202023.pdf>

- Tarım ilacının kalıntılarının aşırı derecede kalıcı olması ya da toksik özellik göstermesi,
- İlacın insan, hayvan sağlığı veya çevre açısından kabul edilemez düzeyde tehlike oluşturmaması,
- Aynı etkiyi gösteren ancak daha az tehlikeli alternatif ürünlerin bulunması,
- Yerel sosyo-ekonomik koşullar dikkate alındığında, ürünün risklerinin faydalarından fazla olması,
- Yetkili kurum tarafından gerekli görülebilecek diğer özel durumların ortaya çıkması.

Eğer başvuru bu nedenlerden biriyle uygun bulunmazsa, kurum başvuru sahibine yazılı olarak bildirir ve belirli bir süre içinde ek bilgi sunmasını ister. Bu süre içinde ek bilgi verilmezse, başvuru reddedilmektedir.

Tarım ilaçları üç farklı şekilde kaydedilebilmektedir:

- Tam kayıt
- Geçici kayıt
- Kısıtlı kullanım kaydı

Bitki Sağlığı Yasasına 2020 göre; tarım ilaçlarını ithal eden kişi, yönetmeliklerde belirtilen usule uygun olarak ithalat izni başvurusunda bulunmalıdır. İthal edilen tüm tarım ilaçları, bitkiler, bitki ürünleri veya diğer düzenlenen maddeler, aşağıdaki belgelerle birlikte sunulmalıdır:

- Yetkili Kurum tarafından verilen ithalat izni,
- Sevkiyat bitki, bitki ürünü veya düzenlenen maddelerden oluşuyorsa, orijinal fitosaniterya (bitki sağlığı) sertifikası,
- Nakliye belgelerinin kopyaları,
- Yetkili Kurum tarafından talep edilebilecek diğer belgeler.

Fitosaniterya sertifikası, ihracat yapan ülkenin ilgili yetkili makamından alınmış olmalı ve Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi'nin model sertifikasına uygun olmalıdır. Yetkili Kurum, yazılı bildirimle yönetmeliklerde belirtilen usule uygun olarak bir ithalat iznini her zaman gözden geçirebilir, değiştirebilir veya iptal edebilir. Kayıtlı olmayan tarım ilaçlarının ithalatına, yalnızca araştırma veya deney amaçlı olması ya da Tanzanya üzerinden transit geçmesi ve varış ülkesine girişine izin verildiğinin kayıt yetkilisi tarafından teyit edilmesi durumunda izin verilebilir. Bakan, zararlı risk analizi doğrultusunda belirli bitkiler, bitki ürünleri veya diğer düzenlenen maddelerin bilimsel araştırma veya deney amaçlı ithaline de izin verebilir; bu ithalat yönetmeliklerde belirtilen şart ve koşullara tabi olacaktır. Verilen izin, veriliş tarihinden itibaren bir yıl geçerlidir veya kayıt yetkilisi tarafından belirtilen süre kadar uzatılabilir. Kayıt Yetkilisi, izin şart ve koşullarının ihlal edildiğini veya tarım ilacının hayvan sağlığı, insan sağlığı veya çevre üzerinde ciddi olumsuz etkiler yaratabileceğini tespit ettiği takdirde izni iptal edebilir.

Bitki Sağlığı Yönetmeliğine göre (2023)⁴ ; Tarım ilacı ithalatı gerçekleştirmek isteyen kişiler, yönetmelikte belirtilen forma uygun olarak yetkili kuruma izin başvurusunda bulunmakla yükümlü bulunmaktadır. Başvuru sahipleri, ithalat ve numune analizi ücretlerini yönetmelikte belirtilen tarife göre ödemekle yükümlüdür. İthal edilen her parti için, laboratuvar analizi amacıyla temsili numune denetçi veya analist tarafından alınmakta ve kalite doğrulamasına tabi tutulmaktadır. Analiz sonuçlarının uygun bulunması halinde, kalite doğrulama sertifikası düzenlenmektedir. Numune

⁴ <https://www.tphpa.go.tz/uploads/documents/en-1699360905-The%20Plant%20Health%20Regulations,%202023.pdf>

sonuçları kayıtlı tarım ilacına uygun bulunması durumunda, ithalat izni düzenlenmektedir. Ancak, ithal edilen ürünün analiz sonuçlarının kayıtlı tarım ilacına uygun bulunmaması durumunda, ilgili partiye ülkeye giriş izni verilmemekte, ürün menşe ülkesine iade edilmekte veya yürürlükteki kılavuzlara uygun şekilde imha edilmektedir.

Ayrıca, kayıtlı tarım ilacının üreticisinin değiştirilmek istenmesi halinde, bu durumun yetkili kuruma yazılı olarak bildirilmesi gerekmektedir. Yeni üreticiye ait ürün, bir sezonluk biyolojik etkinlik denemesine tabi tutulmakta ve yalnızca saha performansı ile çevresel etkilerinin önceki kayıtlı ürünle uyumlu bulunması halinde ithalatına izin verilmektedir.

İthalat izni alındıktan sonra, ithalatçı, tarım ilacı, uygulama ekipmanı veya kayıtlı olmayan tarım ilaçlarının ithalatına ilişkin tüm şart ve koşullara uymakla yükümlüdür. İthalatçı, söz konusu ürünleri taşıyan gemi, uçak, tren veya aracın Tanzanya'ya varışından en az 12 saat önce yetkili kurumu bilgilendirmek zorundadır. İthal edilen tarım ilaçları, yetkili kurum tarafından kalite analizi yapıp onaylanmadan satışa sunulamaz. İthalat izni olmaksızın tarım ilacı, uygulama ekipmanı veya kayıtlı olmayan tarım ilacı ithal eden kişi, suç işlemiş sayılmaktadır.

Tanzanya'da tarım ilaçları konusunda var olan standartlar, Tanzanya Standartlar Bürosu (TBS) tarafından belirlenen düzenlemelere tabidir. Bu konuda var olan standart koşullarına Tanzanya Standartlar Bürosu (TBS) web sayfasında (<https://www.tbs.go.tz/>) bulunan standardizasyon sekmesi altından takip edilebilmektedir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır?

Tanzanya'da tarım ilaçları sektöründe ithalat yaparken, bazı ürünlerde sevk öncesi inceleme (SÖİ) zorunluluğu bulunmaktadır. Ürün bazında güncel durumu Tanzanya Standartlar Bürosu web sayfasından (<https://www.tbs.go.tz/pages/inspection>) kontrol edilmelidir.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

- 11th Agro & Poultry Africa 2026 International Trade Exhibition
Tarih: 29-31 Ocak 2026
<https://www.mxmexhibitions.com/agroPoultryTanzania/index.php>
- TANZFOOD 2025 Tanzania International Food and Agriculture Expo Festival
Tarih: 18-20 Eylül 2026 <https://www.tanzfood.com/>

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

Mevcut durumda sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan bir ticaret heyeti bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Tanzanya (anakara) kamu kurumları tarafından açılan ihale duyuruları Nest (National e-Procurement System of Tanzania) portalında (<https://nest.go.tz/>) yayınlanmaktadır. İhaleler internet sitelerinde ve tirajı yüksek gazetelerde duyurulmaktadır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/TTA Hakkında Bilgi

Tanzanya, Doğu Afrika Gümrük Birliği üyesidir. Doğu Afrika Birliği Gümrük Yönetimi Kanunu, 2004 (the East African Community Customs Management Act, 2004) Tanzanya'da ihracat ve ithalatı düzenlemektedir.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Bulunmamaktadır.

4.10 Sektörde Standartlar

Tanzanya'da tarım ilaçları alanındaki yasal düzenlemelere göre; bir tarım ilacı kayıtlı olmadan, formüle edilemez, üretilemez, ithal edilemez, paketlenemez, satılamaz, depolanamaz, etiketlenemez, dağıtılamaz veya kullanılamaz.

Tanzanya'da tarım ilaçları konusunda var olan standartlar, Tanzanya Standartlar Bürosu (TBS) tarafından belirlenen düzenlemelere tabidir. Bu konuda var olan standart koşullarına Tanzanya Standartlar Bürosu (TBS) web sayfasında (<https://www.tbs.go.tz/>) bulunan standardizasyon sekmesi altından takip edilebilmektedir.

4.11 Sektörde Etiketleme

Bitki Sağlığı Yönetmeliğine göre (2023); tescil edilmiş bir tarım ilacının dağıtımı, satışı, satışa arzı veya satış amacıyla teşhiri sırasında kullanılan her bir kap, İngilizce ve Svahili dillerinde hazırlanmış bir etiket taşımali ve söz konusu etiket aşağıdaki bilgileri içermelidir:

- Ticari adı ve yaygın adı,
- Net ağırlık veya hacim esas alınarak aktif maddelerin tanımı,
- Uygulanacağı bitkilerin ve hedef zararlıların listesi,
- Kullanım esnasında alınması gereken önlemlere ilişkin açıklamalar,
- Tehlike bilgileri, ilk yardım talimatları, panzehir bilgileri ve hekimlere yönelik notlar,
- Kullanılmayan tarım ilaçlarının ve boş ambalajların bertarafına ilişkin talimatlar,
- Uyarı sembolleri veya piktogramlar ile renk kodları,
- Tescil numarası,
- Tescil belgesi veya geçici izin sahibi kişinin adı ve adresi,
- Formülasyon tipi, üretim tarihi ve son kullanma tarihi,
- Parti (batch) numarası,
- Tescil makamının adı,
- Etiketin üst orta bölümünde kırmızı kalın harflerle yazılmış “SUMU” ve “POISON” ibareleri,
- Sınırlı kullanım tarım ilacı olması hâlinde “RESTRICTED USE PESTICIDE” ibaresi,
- Deneyisel kullanım tarım ilacı olması hâlinde “EXPERIMENTAL USE PESTICIDE” ibaresi,
- Kullanım talimatları,
- Tanzanya Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Otoritesi tarafından onaylandığına dair ifade,
- Hasat öncesi bekleme süresi (PHI),
- Dozaj bilgisi.

Etiket üzerinde yer alan tüm metinler en az sekiz punto yazı tipi ile yazılmalı; ambalajın fiziki özellikleri nedeniyle sekiz punto veya üzerinde okunabilir metin yazılmasının mümkün olmadığı durumlarda ambalaja bir bilgi yaprağı (broşür) iliştilmelidir. Etiketle yer alan tüm bilgiler doğru, doğrulanabilir ve yanıltıcı ifadelerden arındırılmış olmalı; “zararsız”, “non-toxic”, “en iyi”, “üstün”, “en etkili”, “çevre dostu” veya “IPM ile uyumlu” gibi doğrulanması mümkün olmayan nitelendirici ifadelerle yer verilmemelidir.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Bitki Sağlığı Yönetmeliğine göre (2023); tarım ilacının ambalajlanması veya yeniden ambalajlanması, aşağıdaki hususların Tanzania Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Kurumu (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority – TPHPA) tarafından uygun bulunması şartıyla, standartlara uygun tescilli tesislerde yapılmalıdır:

- Personelin toksik tehlikelere karşı yeterli şekilde korunmuş olması,
- Çevresel kontaminasyonu önlemeye yönelik yeterli tedbirlerin bulunması,
- Ortaya çıkan ürünlerin uygun şekilde ambalajlanmış ve etiketlenmiş olması.

Tarım ilacı, aşağıdaki özellikleri taşıyan bir kap içerisinde ambalajlanmalı veya yeniden ambalajlanmalıdır:

- Depolama, taşıma ve kullanım açısından güvenli olmalı ve insan sağlığı veya çevre için gereksiz tehlike oluşturmamalıdır.
- Kabin dış yüzeyi korozyona veya diğer bozunma türlerine dayanıklı malzemeden yapılmış veya bu malzemelerle kaplanmış olmalıdır.
- Ülkedeki normal depolama koşullarında ve belirlenen süre boyunca normal kullanım koşullarında bozulmamalı; basınç, sıcaklık ve nem gibi çevresel koşullardaki değişikliklerden olumsuz etkilenmemelidir.
- Gıda veya tüketim ürünlerinde yaygın olarak kullanılan ambalajlara benzememelidir.
- Kullanım talimatları ve risk azaltma tedbirleri açık biçimde görülebilecek şekilde onaylı etiketi taşınmalıdır.
- Çocukların kabı kazara açmasını engelleyen bir güvenlik mekanizmasına sahip olmalıdır.
- Yeniden kullanılmasını zorlaştıracak şekilde tasarlanmış olmalıdır.

İlk tescil sırasında veya formülasyonda değişiklik yapılması hâlinde, numune kaplar ve etiketler Kurumun onayına sunulmalıdır.

4.13 Lojistik

Tanzanya'nın ihracat ve ithalat hacminin büyük bir kısmı Darüsselam Limanı üzerinden taşınmaktadır. Darüsselam Limanı deniz yolu taşımacılığında, ülkede bulunan diğer limanların açık ara önündedir. Tanzanya; Hint Okyanusu'na nazır kritik coğrafi konumu ile Doğu Afrika'da lojistik açıdan kritik önemi haiz bir pozisyonadadır.

Karayolları ülke içerisinde en yaygın kullanılan ulaşım biçimi olup; yolcu ve yük taşımacılığının büyük kısmı karayolları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ülkede karayolları; Malavi, Uganda, Ruanda, Zambiya, Burundi ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti gibi denize ulaşımı olmayan bölge ülkeleri için de transit güzergâh teşkil etmektedir.

Bitki Sağlığı Yasasına 2020 göre; Tarım ilaçlarının, taşıtların yolcu bölümlerinde, hayvanların bulunduğu bölümlerde veya gıda, yem, ilaç, oyuncak, giysi, kozmetik ya da bulaşma hâlinde insan sağlığı açısından tehlike oluşturabilecek herhangi bir ürünle aynı bölmede taşınmasına kesinlikle izin verilmemektedir. Ayrıca, taşıma sürecinde meydana gelebilecek her türlü dökülme, sızıntı veya kontaminasyon durumu, derhâl ilgili bölgenin Sicil Memurluğuna (Registrar) veya yerel yönetim makamına bildirilmek zorundadır.

4.14 Dağıtım Kanalları

Tarım ilaçları, limandan ülke içlerine toptancı ağı aracılığıyla taşınmakta ve daha sonra yerel pazarlarda perakende dükkânları tarafından çiftçilere satılmaktadır. Perakende satış ise genellikle tarım bayileri (agro-dealers) aracılığıyla yapılmaktadır. Bu bayiler, yalnızca tarım ilacı değil aynı zamanda tohum, gübre ve diğer tarımsal girdilerin satışını da yapmaktadır.

Bitki Sağlığı Yönetmeliğine göre (2023); tarım ilacı tesisleri, maruziyet riskini, çevresel kontaminasyonu ve zehirlenme olasılığını önleyecek şekilde inşa edilmeli ve bakımı yapılmalıdır. Bu tesislerde temel ve zemin, tarım ilacı konsantresinin tesis sınırları içinde kalacak şekilde tasarlanmalı; depolanan tüm tarım ilaçları için Malzeme Güvenlik Bilgi Formları (Material Safety Data Sheets) bulunmalı ve erişilebilir olmalıdır. Ayrıca, tarım ilaçları yağmur, rüzgâr, doğrudan güneş ışığı, sıcaklık ve diğer hava koşullarına karşı korunmalıdır. İnşa edilen yapının boyutları, perakende mağazalarında depolanan tarım ilaçları için en az 3 metre x 4 metre, toplu depolama alanları için ise geliştirilmiş havalandırmaya sahip en az 5 metre x 4 metre olmalı ve her iki durumda da sıcaklık hiçbir zaman 55 °C'yi aşmamalıdır. Tesisler, uyarı ve tehlike işaretleri ile işaretlenmeli ve tarım ilaçları orijinal ambalajlarında saklanmalıdır. Ayrıca, tesisler yetkisiz erişimi önlemek amacıyla kilitli tutulmalı ve yangınla mücadele ekipmanları ile donatılmalıdır.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

4.15.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Tanzanya demografik anlamda e-ticaret/e-ihracat noktasında ciddi bir tüketici potansiyeline sahip olmakla birlikte; lojistik imkânların ve dağıtım/posta kanallarının gelişmemiş olmaması, internet hızının ülkenin her bölgesinde aynı olmaması ve kredi kartı kullanımının düşük olması gibi nedenlerden dolayı ülkede e-ticaret henüz gelişmekte olan bir aşamadadır. Tanzanya'da e-ticaretin son dönemdeki gelişiminde ise sosyal medya platformları önemli bir rol oynamaktadır; birçok işletme ürünlerini sosyal medya üzerinden tanıtarak, müşterilerle doğrudan iletişim kurmakta ve ödemeleri teslimat sırasında veya mobil para transferi yoluyla almaktadır.

Tarım ilaçları ticareti açısından değerlendirildiğinde; tarım sektöründe dijital platformların kullanımı artmakta olsa da tarım ilaçları gibi tarımsal girdilerin çevrimiçi satışı henüz yaygın değildir ve bu alanda dijitalleşme sınırlı kalmaktadır. Tarım ilaçları ithalatı ve dağıtımı, genellikle büyük ithalatçılar ve toptancılar aracılığıyla fiziksel kanallar üzerinden gerçekleştirilmektedir.

4.15.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

Aşağıdaki liste 2025 yılı için resmî tatil günleri göstermektedir. Bu tarihlerde kamu/özel kurum ve kuruluşlarının tamamı kapalıdır.

Yeni Yıl	01 Ocak
Zanzibar Devrim Günü	12 Ocak
Ramazan Bayramı*	31 Mart -1 Nisan
Karume Günü	07 Nisan
Good Friday	18 Nisan
Easter Monday	21 Nisan
Union Day	26 Nisan
İşçi Günü	01 Mayıs
Kurban Bayramı*	06 Haziran
Saba Saba Günü	07 Temmuz
Çiftçiler Günü	08 Ağustos
Hız. Muhammed'in Doğumu*	04 Eylül
Nyerere Günü	14 Ekim
Bağımsızlık Günü	09 Aralık
Noel	25 Aralık
Boxing Günü	26 Aralık

*Tahmini

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Tanzanya piyasasına bir acente veya distribütör aracılığıyla girmek en etkili yöntem olarak görülmektedir. Bir acente veya distribütör aracılığıyla çalışılması, mal bedelinin ödenmesinin sorumluluğunun acentede olması nedeniyle riskleri ve maliyetleri azaltmakta ve pazarda devamlılığı korumak için yararlı olmaktadır.

Tüm ülkeyi kapsayan çeşitli iletişim araçları mevcuttur. Ülkede çok sayıda radyo ve televizyon istasyonları bulunmaktadır. Bunların dışında çeşitli web sitelerinde de reklam imkânı vardır. Ayrıca, ülkede; sosyal medya araçları da kayda değer ölçüde kullanıldığından, sosyal medya platformları üzerinden de reklam/promosyon faaliyetleri gerçekleştirilebilir.

Bitki Sağlığı Yönetmeliğine göre (2023); hiçbir kişi, aşağıdaki şartlar sağlanmadıkça tarım ilacını herhangi bir medya aracılığıyla reklam edemez:

- Reklamda kullanılan tüm ifadeler teknik olarak gerekçelendirilmiş olmalı ve doğrudan veya dolaylı olarak, eksik bilgi, belirsizlik veya abartılı iddialarla alıcıyı yanıltma olasılığı bulunmamalıdır; özellikle ürünün güvenliği, doğası, bileşimi, kullanım uygunluğu veya resmi onayı ile ilgili olarak yanıltıcı olmamalıdır.
- Reklam, onaylı etikette belirtilen kullanımlar dışında bir kullanım biçimini teşvik etmemelidir.
- Tanıtım materyalleri, Kurum tarafından yayımlanan direktiflerle çelişen öneriler içermemelidir.

- Güvenlik ile ilgili ifadeler; örneğin “güvenli”, “zehirsiz”, “zararsız”, “non-toxic”, “çevre dostu” veya “IPM ile uyumlu” gibi ifadeler, “talimatlara uygun kullanıldığında” gibi nitelendirici ifadelerle birlikte veya tek başına kullanılamaz.
- Reklamlarda, yeterli koruyucu ekipman olmadan karıştırma veya uygulama, gıda yakınında kullanım veya çocuklar tarafından veya çocukların yakınında kullanım gibi potansiyel olarak tehlikeli uygulamaların görsel temsilleri yer alamaz.
- Reklam veya tanıtım materyalleri, uygun uyarı ifadeleri ve sembollerine dikkat çekecek şekilde hazırlanmalı ve söz konusu uyarılar, Birleşik Tanzania Cumhuriyeti’nin taraf olduğu ilgili uluslararası anlaşma veya antlaşmalar çerçevesinde yer almalıdır.
- Reklam ve tanıtım faaliyetleri, tarım ilacı satın alımını teşvik etmek amacıyla uygunsuz teşvikler veya hediyeler içermemelidir.

4.17 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

2023/2024 Yıllık Tarımsal Örneklem Anketi Sonuçlarına göre, Tanzania genelinde toplam 15.940.045 hektar ekili alanın 5.777.842 hektarında tarım ilacı uygulanmıştır. Bu alanın 5.446.115 hektarı tarımsal hanehalklarına, 331.727 hektarı ise büyük ölçekli işletmelere aittir. Özetle, tarımsal hanehalklarında tarım ilacı kullanım oranı toplam alanın %35,3’ü iken, büyük işletmelerde bu oran %63,5 düzeyindedir. Tarımsal hanehalkları arasında, kullanım alanına göre sıralandığında en fazla tarım ilacı uygulanan bölgeler Lindi (643.455 ha), Ruvuma (448.193 ha) ve Morogoro (445.029 ha) olarak öne çıkarken, en düşük kullanım alanları Kaskazini Pemba (2.248 ha), Kusini Pemba (2.263 ha) ve Dodoma (34.382 ha)’dır. Büyük ölçekli işletmelerde tarım ilacı kullanımının, hanehalklarına kıyasla belirgin şekilde daha yoğun olduğu görülmektedir.

Ayrıca sonuçlarda, Tanzania genelinde yer alan 8.848.983 tarımsal haneden 3.316.030’unun (%37,5) bitkisel üretimde tarım ilacı kullandığı belirlenmiştir. Tanzania (Anakara)’da toplam 8.703.351 tarımsal hanenin 3.288.860’ı (%37,8) tarım ilacı kullanırken, Zanzibar’daki 145.632 tarımsal haneden 27.171’inin (%18,7) tarım ilacı kullandığı tespit edilmiştir.

Aynı raporda, Tanzania’da tarım ilacı kullanan tarımsal haneler arasında, hanelerin %81,3’ünün insektisit (böcek ilacı), %33,9’unun herbisit (yabancı ot ilacı), %8,3’ünün fungusit (mantar ilacı) ve %0,3’ünün rodentisit (kemirgen ilacı) uyguladığı belirtilmiştir. Tanzania (Anakara)’da insektisit uygulanan alan 4.217.173 ha, Zanzibar’da 12.358 ha’dır.

4.18 Sektörde Vergiler

Tanzania’da tarım ilaçları ithalatında değişen oranlarda gümrük vergisi uygulanmaktadır. Tanzania’da uygulanan gümrük vergilerine:

https://www.tra.go.tz/images/uploads/pages/Tariff_CET_2022_Version_25072022_1.pdf

Gümrük vergileri de dâhil olmak üzere, Tanzania’da uygulanan vergiler hakkında bilgi almak için Tanzania Gelir İdaresinin/Tanzania Revenue Authority internet sitesi - <http://www.tra.go.tz> - ziyaret edilebilir.

4.19 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Tanzania’da tarım ilaçları sektörüne yönelik herhangi bir tarife dışı kısıtlama uygulanmamaktadır; çünkü devlet, ülke içerisinde üretimi bulunmayan tarım ilaçlarının ithalatını teşvik ederek ülke genelinde tarımsal üretiminde verim artışını desteklemeyi hedeflemektedir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar

Tarım sektörünün Tanzanya (anakara) Gayrisafi Yurt İçi Hasılası içerisindeki payı 2024 yılında %26,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2023/2024 Yıllık Tarımsal Örneklem Anketi Sonuçlarına göre, Tanzanya’da toplam nüfusun %63,4’ü tarım alanında istihdam edilmektedir. Tanzanya’da yerli tarım ilacı üretim kapasitesi oldukça sınırlı olmakla birlikte ve mevcut üretim kapasitesi, ülke genelindeki mevcut talebi karşılayamamaktadır. Tanzanya Tarım Bakanlığı tarafından yayınlanan 2023/2024 Yıllık Tarım Raporuna göre, Tanzanya ihtiyacı olan tarım ilacının %95’den fazlasını ithal ederek karşılamaktadır. Mevcut üretim kapasitenin artırılmasına yönelik yatırımların olduğu düşünülse de kısa ve orta vadede Tanzanya’da ithalata dayalı bir arz zincirinin devam edeceği değerlendirilmektedir.

Tanzanya’nın Doğu Afrika Birliği (EAC) üyesi olması ve Türkiye’nin Afrika kıtasına lojistik olarak görece yakın konumu, Türk tarım ilaçları ihracatçıları için önemli fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Doğu Afrika Birliği içindeki gümrük birliği anlaşması, Tanzanya’yı Türk ihracatçıları için sadece bir nihai pazar değil, aynı zamanda bölgesel bir dağıtım merkezi haline getirmektedir. Ayrıca Tanzanya Tarım Bakanlığı ve TPHPA gibi kurumların tarım ilacı hususunda verdiği önem, uluslararası kalite ve güvenilirlik standartlarına uygun ürün arayışındaki ithalatçılar açısından Türkiye’yi avantajlı bir konuma getirirken, ülkede tarımsal girdilere yönelik teşviklerin ve yatırım imkânlarının bulunması ihracat potansiyelini daha da güçlendirmektedir. Ayrıca Tanzanya’nın bitki sağlığı ve tarım ilacı kullanımında uluslararası standartlara uyum sağlama çabası, özellikle ihracata yönelik tarımsal ürünlerde kalite, etkinlik ve sertifikasyon gereksinimlerini karşılayabilen Türk tarım ilacı üreticileri için güçlü bir rekabet avantajı oluşturmaktadır.

6. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

Sektörde ihracatçılarımızı Tanzanya pazarında çeşitli tehditler ve zorluklar beklemektedir. Bunların başında, ülkenin özellikle kırsal bölgelerinde yetersiz olan lojistik ve altyapı gelmektedir. Karayollarındaki yetersizlik ve sınırlı depolama imkânları gibi faktörler, ürünlerin zamanında ve sağlıklı biçimde çiftçilere ulaştırılmasını zorlaştırmaktadır. Limanlarda yaşanan sıkışıklık ve uzun sürebilen beklemler bir diğer ciddi engeldir.

Tanzanya ekonomisinde dönemsel olarak yaşanan döviz darboğazları, ithalatın finansmanında önemli aksamalara neden olabilmektedir. Son dönemlerde ülke genelinde döviz bulmakta sorun yaşanabilmesi, ihracatçıların ödemelerini zamanında tahsil etmesini zorlaştırmakta ve ticari işlemlerin sürdürülebilirliğini riske atabilmektedir.

Tanzanya tarım ilaçları pazarında Türkiye yanı sıra üretici birçok uluslararası aktör yer almaya çalışmaktadır. Pazarda ise pazarın büyük kısmını oluşturan küçük ölçekli çiftçilerin düşük alım gücü nedeniyle fiyat en önemli belirleyici olmaktadır. Bu durumda Türkiye’ye kıyasla Tanzanya’ya lojistik açıdan maliyet avantajı olan ülkeler fiyat rekabetini artırmakta ve Türk ihracatçılarının pazara girişini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, yerel üretim kapasitesi Tanzanya hükümeti tarafından sağlanan teşviklerle desteklenmekte olup; bu durum, Tanzanya pazarına ihracat yoluyla girmeyi planlayan Türk tarım ilacı üreticileri için hem fırsatlar hem de orta-uzun vadede rekabet unsurları yaratmaktadır. Ürün kalitesi, sertifikasyon ve etkinlik gibi uluslararası standartlara uyum sağlayabilen firmalar, pazarda önemli bir avantaj elde edebilirken, yerel üretim kapasitesinin artması, pazardaki rekabetin de yoğunlaşacağını göstermektedir.

7. Tarım İlaçları Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Firmaların öncelikle Tanzania'ya yönelik kapsamlı ve güncel bir pazar analizi gerçekleştirmeleri tavsiye edilmektedir. Özellikle ülkenin çeşitli bölgelerinde hangi tarım ürünlerinin öne çıktığı ve bu bölgelerde çiftçilerin hangi tarım ilaçları çeşitlerine daha fazla yöneldiği gibi unsurların incelenmesi yararlı olacaktır. Bu ürün grupları özelinde rekabet ve fiyat analizlerinin yapılması ise bir sonraki önemli adımı oluşturmaktadır. Bu çalışmalar, firmaların doğru ürünleri ve uygun bölgeleri belirlemesini kolaylaştıracaktır.

Tanzania'da etkin bir pazarlama ve dağıtım ağı oluşturabilmek için yerel paydaşlarla iş birliği yapılmasının faydalı olabileceği değerlendirilmektedir. İhracatçı firmaların doğru bir yerel ortakla çalışması, pazara giriş sürecini önemli ölçüde hızlandıracaktır. Ülkede yerleşik bir firma ile ortaklık kurulması, birçok sektörde olduğu gibi tarım ilaçları alanında da sürdürülebilir bir pazar payı elde edilmesine büyük katkı sağlayabilmektedir. Yerel ortakların dağıtım kanallarını, yasal düzenlemeleri, bürokratik süreçleri ve pazar dinamiklerini yakından bilmeleri, ihracatçı firmalarımızın Tanzania tarım ilaçları pazarında konumlanmasına olumlu etkide bulunacaktır.

Ayrıca Tanzanyalı çiftçilerin tarım ilaçlarının verimlilik üzerindeki etkisine ilişkin farkındalığını artırmayı hedefleyen saha çalışmaları, çiftçi eğitim programları ve ürün performansının gözlemlenebileceği uygulama faaliyetlerinin düzenlenmesi; çiftçilerin ürüne duyduğu güveni artırarak marka bilinirliğine pozitif katkı sağlayacaktır.

Tanzania'da tarım ilaçlarının etkili bir şekilde pazarlanabilmesi için, ülkede farklı tarım ürünlerine yönelik faaliyet gösteren üretici birlikleriyle güçlü ilişkiler kurulmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir. Örneğin Tanzania Pamuk Kurulu (Tanzania Cotton Board), Tanzania Kahve Kurulu (Tanzania Coffee Board), Tanzania Çay Kurulu (Tea Board of Tanzania), Tanzania Tütün Kurulu (Tanzania Tobacco Board) ve Tanzania Baharat Birliği (Tanzania Spices Association) gibi kuruluşlar; sektörel düzenlemelerde, çiftçilerin yönlendirilmesinde ve pazar uygulamalarında önemli roller üstlenmektedir. Bu kurumlarla yakın ve olumlu bir iş birliği geliştirilmesi, tarım ilaçlarının çiftçilere tanıtılması, saha çalışmalarının desteklenmesi ve ürünlere duyulan güvenin artırılması açısından firmalara önemli avantajlar sağlayacaktır. Bu tür ilişkiler hem pazara erişimi kolaylaştırmakta hem de uzun vadeli bir güven ve iş birliği ortamı oluşturmaktadır.

Son olarak, Tanzania'da uygun formülasyonlarla tarım ilaçlarının üretilebileceği bir tesis kurulmasının, ülkedeki pazar payının artırılmasına önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Böyle bir yatırım, Türkiye'den sağlanacak aktif maddelerin ve yardımcı bileşenlerin yerel ihtiyaçlara göre işlenerek tarım ilacına dönüştürülmesine imkân tanıyacak ve bu sayede daha esnek bir üretim yapısı oluşturacaktır. Ayrıca tarım ilaçlarının ülke içinde üretilmesi, lojistik giderlerinin ortadan kalkması ile hem rekabetçi fiyatlamayı kolaylaştıracak hem de ürünlerin Tanzania pazarına daha hızlı ulaşmasına imkân verecektir. Bu tür bir yatırımın, Türkiye'den Tanzania'ya yönelik tarım ilacı ticaretini dolaylı olarak destekleyerek iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Tanzanya fiyat esnekliğinin yüksek olduğu bir pazardır. Bu nedenle, Tanzanya ülkede belirtilen standartlara uygun ve rekabetçi fiyatların sunulması, pazara giriş için önemlidir. İhracat sürecinde ise Tanzanya tarafından tarım ilaçları için uygulanan standartların yakından takip edilmesi ve ilgili kamu/kurum kuruluşları ile yakın temasın kurulması, olası ithalat retleri ve gecikmelerin önlenmesi için faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Tanzanya'da iş yapma kültürü, müzakere yöntemleri ve ticari ilişkilerde dikkat ettikleri hususların doğru bir şekilde öğrenilmesi, uzun vadeli iş birliklerinin kurulmasına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu sürecin kolay ve etkin şekilde geçirilmesi için, Tanzanya'da belirlenen bölge ve şehirlere uygun görülen sıklıkla saha ziyaretleri yapılmasının faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Tarım sektörünün Tanzanya (anakara) Gayrisafi Yurt İçi Hasılası içerisindeki payı 2024 yılında %26,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2023/2024 Yıllık Tarımsal Örneklem Anketi Sonuçlarına göre, Tanzanya'da toplam nüfusun %63,4'ü tarım alanında istihdam edilmektedir. Tanzanya'da yerli tarım ilacı üretim kapasitesi oldukça sınırlı olmakla birlikte ve mevcut üretim kapasitesi, ülke genelindeki mevcut talebi karşılayamamaktadır. Tanzanya Tarım Bakanlığı tarafından yayınlanan 2023/2024 Yıllık Tarım Raporuna göre, Tanzanya ihtiyacı olan tarım ilacının %95'den fazlasını ithal ederek karşılamaktadır. Mevcut üretim kapasitenin artırılmasına yönelik yatırımların olduğu düşünülse de kısa ve orta vadede Tanzanya'da ithalata dayalı bir arz zincirinin devam edeceği değerlendirilmektedir.

Tanzanya'da tarım ilaçları kullanımı, genel tarımsal üretim potansiyeline kıyasla hala sınırlı düzeyde seyretmektedir. Üretimin önemli bir bölümü küçük ölçekli ve geleneksel yöntemlerle yapıldığı için, modern bitki koruma ürünlerinin kullanım oranı düşüktür. Bu durum hem verimliliği hem de hastalık ve zararlılarla mücadelede etkinliği sınırlamaktadır. 2023/2024 Yıllık Tarımsal Örneklem Anketi Sonuçlarına göre, Tanzanya'daki toplam ekili alanın %36,2'sine tarım ilacı uygulandığını ortaya koymaktadır. Tanzanya (Anakara) tarımsal hanehalkları arasında tarım ilacı kullanım alanına göre sıralama yapıldığında; en yüksek olduğu bölgeler Lindi (643,455 ha), Ruvuma (448,193 ha) ve Morogoro (445,029 ha) olarak öne çıkarken, kullanımın en düşük olduğu bölgeler ise Kagera (59,762 ha), Dodoma (34,382 ha) ve Katavi (79,326 ha) şeklindedir. Benzer sıralama Zanzibar için yapıldığında; en fazla tarım ilacı uygulanan bölgeler Kusini Unguja (5,966 ha) ve Mjini Magharibi (3,590 ha) iken, kullanımın en düşük olduğu bölgeler Kaskazini Pemba (2,248 ha) ve Kaskazini Unguja (2,839 ha) olduğu görülmektedir.

Aynı rapor sonuçlarına göre, Tanzanya genelinde yer alan 8.848.983 tarımsal haneden 3.316.030'unun (%37,5) bitkisel üretimde tarım ilacı kullandığı belirlenmiştir. Tanzanya'da (anakara) toplam 8.703.351 tarımsal hanenin 3.288.860'ı (%37,8) tarım ilacı kullanırken, Zanzibar'daki 145.632 tarımsal haneden 27.171'inin (%18,7) tarım ilacı kullandığı tespit edilmiştir. Tanzanya'da (anakara) tarımsal haneler arasında tarım ilacı kullanım oranının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Njombe (%78,8), Lindi (%76,3) ve Arusha (%66,8) olurken, en düşük oran Dodoma bölgesinde %3,2 olarak kaydedilmiştir. Zanzibar'da ise tarımsal haneler arasında en yüksek tarım ilacı kullanım oranı Kusini Unguja (%25,8) bölgesinde tespit edilmiş, bunu Kaskazini Unguja

(%24,5) ve Kusini Pemba (%21,1) bölgeleri izlemiştir. En düşük oran ise Kaskazini Pemba bölgesinde %9,7 olarak kaydedilmiştir.

Tanzanya Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Kurumu (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority – TPHPA), Tanzanya’da bitki sağlığının yönetimi ve tarım ilaçları kullanımının denetiminden sorumlu resmî düzenleyici kuruluştur. Tanzanya yasalarına göre, tarım ilaçları ticareti yapan kişilerin Tanzanya Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Kurumu’ndan (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority – TPHPA) lisans alması gerekmektedir. Ayrıca, tarım ilaçları ithal veya ihraç etmek isteyen kişi, TPHPA’ya izin başvurusunda bulunmalıdır.

Firmaların Tanzanya pazarında başarılı olabilmesi için öncelikle kapsamlı ve güncel bir pazar analizi yapmaları, bölgesel tarım ürünlerini ve çiftçilerin tercih ettiği tarım ilaçlarını incelemeleri önemlidir. Etkin bir pazarlama ve dağıtım ağı oluşturmak için yerel paydaşlar ve üretici birlikleri ile güçlü ilişkiler kurulması, pazara giriş sürecini hızlandırmakta ve marka güvenilirliğini artırmaktadır. Çiftçi eğitimleri, saha çalışmaları ve ürün uygulama gösterimleri, tarım ilaçlarının verimlilik üzerindeki etkisinin anlaşılmasını sağlayarak kullanım güvenliğini güçlendirmektedir. Ayrıca, Tanzanya’da tarım ilaçlarının yerel olarak üretilebileceği bir tesis kurulması, lojistik maliyetleri azaltarak maliyet avantajı yaratmakta ve pazara hızlı erişimi mümkün kılmaktadır. Öte yandan, Tanzanya’nın Doğu Afrika Birliği üyesi olması ve Türkiye’ye lojistik olarak yakınlığı, Türk tarım ilaçları ihracatçıları için hem nihai pazar hem de bölgesel dağıtım merkezi fırsatları sunmaktadır. Ülkede tarım ilacı yönetimine verilen önem, uluslararası kalite standartlarına uyum çabaları ve tarımsal teşvikler, Türkiye menşeli üreticiler için rekabet avantajı ve ihracat potansiyelini güçlendirmektedir. Tanzanya pazarında Türk tarım ilaçları ihracatçıları çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerdeki yetersiz lojistik ve altyapı, karayolları eksikliği, sınırlı depolama imkânları ve limanlardaki yoğunluk ürünlerin zamanında ulaştırılmasını güçleştirmektedir. Döviz darboğazları, ithalat ödemelerinin gecikmesine ve ticari işlemlerin sürdürülebilirliğinin risk altına girmesine yol açabilmektedir. Pazarda küçük ölçekli çiftçilerin düşük alım gücü fiyat rekabetini ön plana çıkarırken, lojistik avantajına sahip ülkeler Türk ihracatçıları için pazara giriş zorlukları yaratmaktadır. Öte yandan, yerel üretim kapasitesinin teşviklerle desteklenmesi hem fırsatlar hem de orta-uzun vadede rekabet unsurları doğurmaktadır; uluslararası kalite, sertifikasyon ve etkinlik standartlarına uyabilen firmalar pazarda avantaj elde edebilir, ancak artan yerel üretim rekabeti yoğunlaştırmaktadır.

10. Yararlı Adresler

Tanzanya Bitki Sağlığı ve Tarım İlaçları Kurumu (Tanzania Plant Health and Pesticides Authority – TPHPA)

<https://www.tphpa.go.tz/>

- Tanzania Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası
<https://tccia.or.tz/>
- Tanzania Yatırım ve Özel Ekonomik Bölgeler Kurumu
<https://www.tiseza.go.tz/>
- Tanzania Standartlar Bürosu (TBS)
<https://www.tbs.go.tz/>
- Tanzania Gelir İdaresi
<https://www.tra.go.tz/>

11. Kaynakça

<https://www.tra.go.tz/>

<https://www.tphpa.go.tz/>

<https://www.tbs.go.tz/>

<https://www.trademap.org>

<https://www.tuik.gov.tr/>

<https://www.nbs.go.tz/>

<https://www.kilimo.go.tz/>